7621

Bibl. Jag.

II

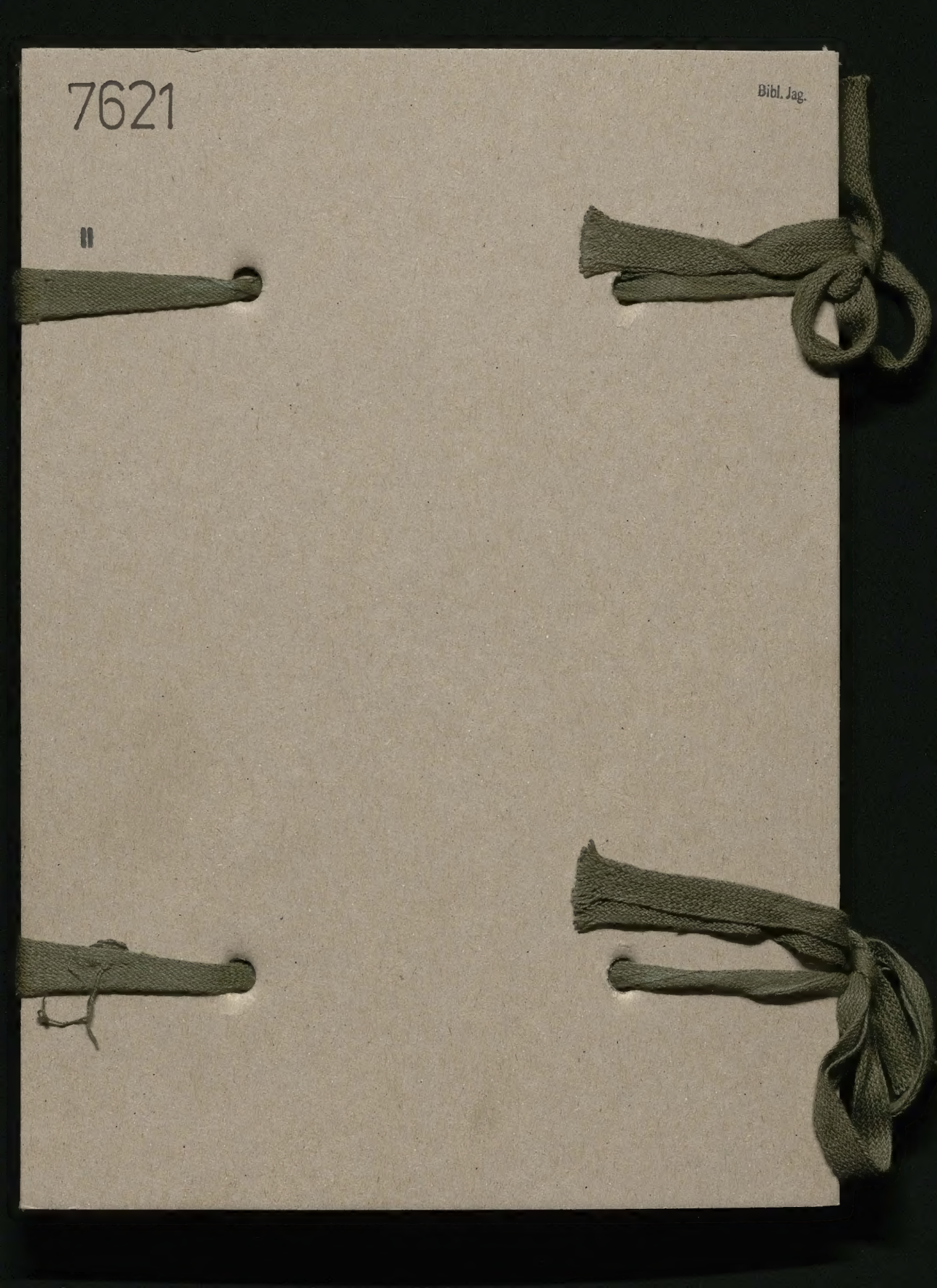

7621
II

L. Małkowski:

O indyjskiej poezji
lirycznej i gnomicznej.

O indyjskiej poezji lirycznej i gnomicznej.

1.
Półrocze letnie
1907.

Do poezji lirycznej należą najdawniejsze zabytki literatury nietylko indyjskiej, lecz indoeuropejskiej w ogólności; hymny bowiem Rigvedy, sięgające kilkunastu wieków przed Chrystusem, są utworami lirycznemi. Znacznie później występuje w literaturze indyjskiej poezja epiczna, którą w literaturze greckiej spotykamy u samego jej progu, a w końcu dopiero poezja dramatyczna, stojąca zawsze u szczytu rozwoju twórczości literackiej wszystkich narodów. — Liryczne hymny Rigvedy nie wchodzą w zakres niniejszych wykładów; należą one do literatury wedyjskiej, a archaiczny ich język daleko bardzo odbiega od późniejszego t. zw. sanskrytu klasycznego. O Wedach pod powyższy tytuł miałem osobny wykład i w przyszłem półroczu znów o nich mówić zamierzam. Tu chciałbym Panom dać przegląd poezji lirycznej z epoki sanskrytu klasycznego. Przedewszystkiem uderzyć nas musi fakt, że z epoki tej mamy stosunkowo niewiele samodzielnych poematów lirycznych, choć są między niemi prawdziwe arcydzieła. Liryzm występujący u Indów tak

2.

niezmiernie wcześnie, bo w samem zaraniu ich twórczości literackiej, przez długie wieki zdaje się być jakby w uśpieniu. Duch starodawnych Indów, którzy z Pendżabu przenieśli się na wschód nad brzegi Gangesu i z narodu koczowniczego stali się narodem rolniczym, uległ gwałtownemu przeobrażeniu. Naiwne wierzenia i wynurzenia, jak je nam przechowały hymny Rigvedy, ustępują miejsca religji całkiem zewnętrznej, skomplikowanym ceremonjom ofiarnym i spekulacjom teologiczno-filozoficznym, w których dla uczucia niema miejsca, a które tem samem i poezją uczuciową w zarodku zdusić lub zagłuszyć musiały. Z biegiem czasu następuje nowe przeobrażenie: znaczenie ofiary słabnie, a wzrasta natomiast znaczenie ascezy, a z ascezą łączy się ściśle tęsknota za tamtym światem, „źródło uczucia romantycznego." (Schroeder 383). To też w epoce powstania buddyzmu i wielkich epopei poezja uczuciowa budzi się do nowego życia, a choć nie mamy z tych czasów utworów lirycznych, to jednak głębokie uczucie odzwierciedla się już w epopei, np. w ślicznym epizodzie Mahâbhâraty p. t. Sâvitrî (Sâvitrî zaślubia Satyavata, choć wie, że on za rok ma

umrzeć, towarzyszy mu do pustelni i dzieli z nim trudy życia asatycznego, a gdy nadszedł dzień zgonu małżonka prośbami swemi zniewala Jamę, by mu wrócił życie).

Właściwa poezja liryczna zaczyna się dopiero od Kâlidâsy, a okoliczność, że w literaturze sanskryckiej mało mamy poematów lirycznych, pozwoli nam poznać je nieco dokładniej. Kâlidâsa znany jest nietylko jako liryk, ale przedewszystkiem jako autor dramatyczny, któremu zawdzięczamy trzy dramaty Śakuntalâ, Mâlavikâgnimitra i Urvaśî, a także jako autor dwóch epopei Raghuvaṁśa (ród Raghu) i Kumârasaṁbhava (narodziny boga wojny). Nie należy, jak zauważa słusznie Oldenberg (Die Lit. d. alt. Ind. Stuttg. u. Berl, 1903, str. 217) upatrywać w tem prawdziwej wszechstronności jego talentu poetyckiego, bo epopeja i dramat u Indów nie są tem, co my nazywamy epopeją i dramatem, lecz formami zewnętrznemi jednej i tej samej poezji, która występuje także pod postacią liryki, poezji pełnej bogatych obrazów, różnorodnych barw, subtelności i uczucia, jakoż w dramatach Kâlidâsy mamy bardzo wiele strof całkiem lirycznych, a podobnie i w innych dramatach indyjskich, w których

proza zawsze przeplatana jest wierszami.

Nie tylko jako dramaturg, ale i jako liryk miał Kâlidâsa poprzedników, ale utwory ich zaginęły. Co do naszego poety, to powtarzam tu to, co już o nim mówiłem kiedyindziej, a mianowicie, że wiemy o nim bardzo mało. Miał on pochodzić z rodu braminów, a osierocony w niemowlęctwie i wychowany przez wolarza nie otrzymał żadnego wykształcenia. Odrzucony przez Księżniczkę Vasantî, minister Vararuci przez zemstę przebrał poetę za uczonego, bo tylko uczonemu chciała ona oddać swą rękę, i ożenił go z nią, zalecając mu najzupełniejsze milczenie, a Księżniczce wytłumaczył, że milczenie to jest pogardliwym wyrazem poczucia własnej wyższości. Nieuctwo jego jednak wyszło na jaw po ślubie i wywołało oburzenie oszukanej przez ministra Księżniczki. Dała się ona jednak przebłagać i poleciła mężowi, by w celu otrzymania daru nauki i poezji, zaskarbił sobie łaskę bogini Kâlî. Tak się też stało, a poeta przybrał imię Kâlidâsa (t. j. niewolnik Kâlî!). Zginął on z ręki kobiety, jak mu to było przepowiedzianem. Gdy mianowicie Król, napisawszy pierwszą połowę wiersza, wyznaczył hojną nagrodę

dla tego, który go dokończy, nie znalazł się nikt, któryby tego dokonać potrafił. Treść tego wiersza obmiała mniej więcej tak: (Oldenburg)
„z kwiatu powstał drugi kwiat; kto wie, jak się to stało?" Kâlidâsa ułożył wówczas drugą połowę strofy tej treści: „z białego lotosu twego oblicza, o piękna, wykwita para ciemnych oczu-lotosów" i wypisał ją na ścianie w domu swej kochanki, ta zaś zamordowała poetę, by sobie przywłaszczyć autorstwo i zyskać wyznaczoną nagrodę. Legendarne te anegdoty z życia Kâlidâsy niekoniecznie zasługują na wiarę, a zresztą większa lub mniejsza ich wiarogodność nie ma dla nas takiego znaczenia, jak ~~czas~~ oznaczenie czasu, kiedy żył nasz poeta. Co do tej kwestji zdania uczonych są bardzo podzielone, ale dziś chyba nikt już nie przypuszcza, że Kâlidâsa żył w I. wieku przed Chr. lub w II. wieku po Chr. Dwie te daty tak od siebie odległe są wymownym przykładem niepewności, jaka niestety panuje co do chronologji indyjskiej. Indowie nie troszczyli się o chronologję i historję, to też dziś historycznych literatura ich nie posiada prawie żadnych, a miejsce ich zastępują legendy i podania nie zasługujące na wiarę.

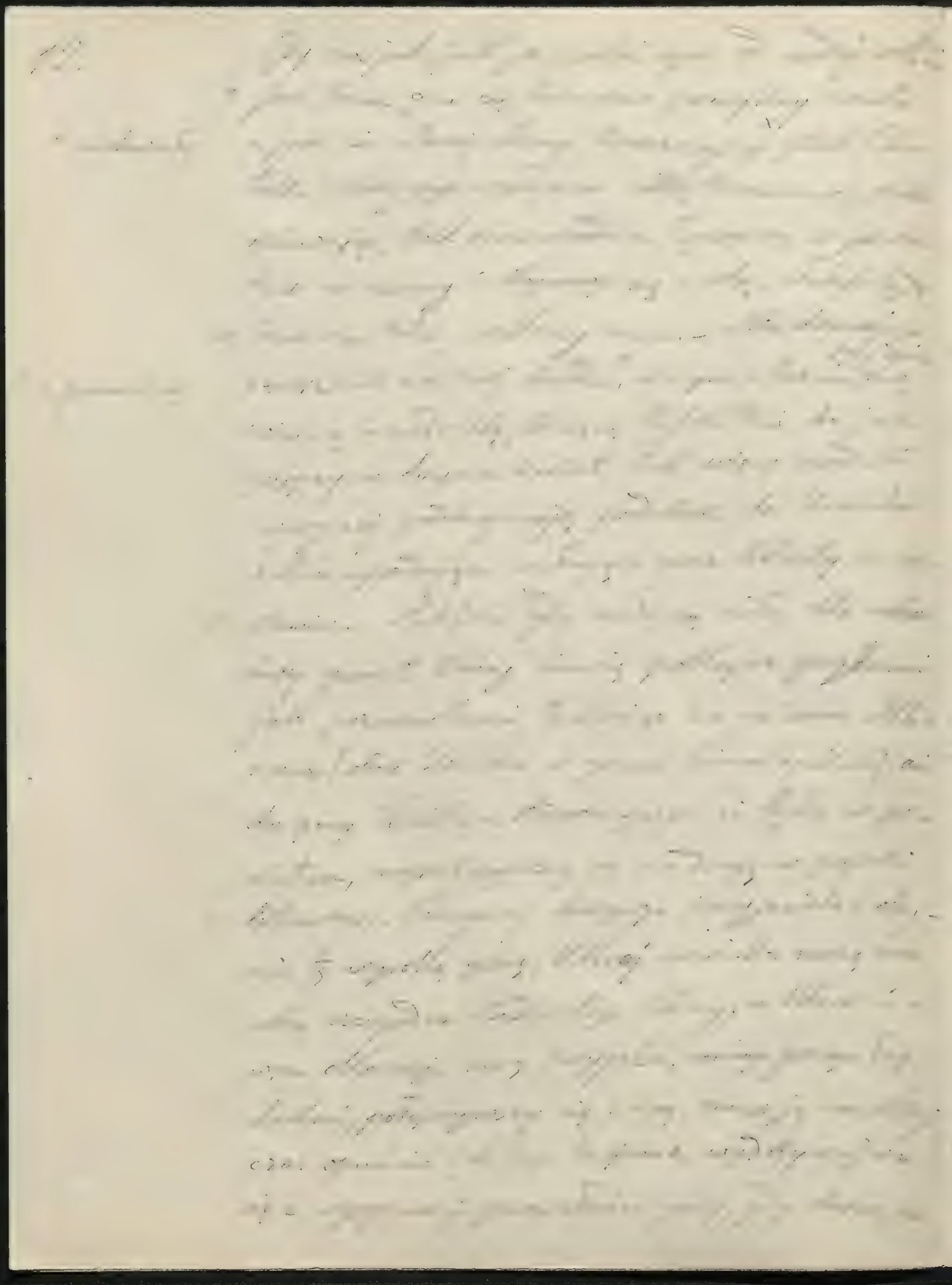

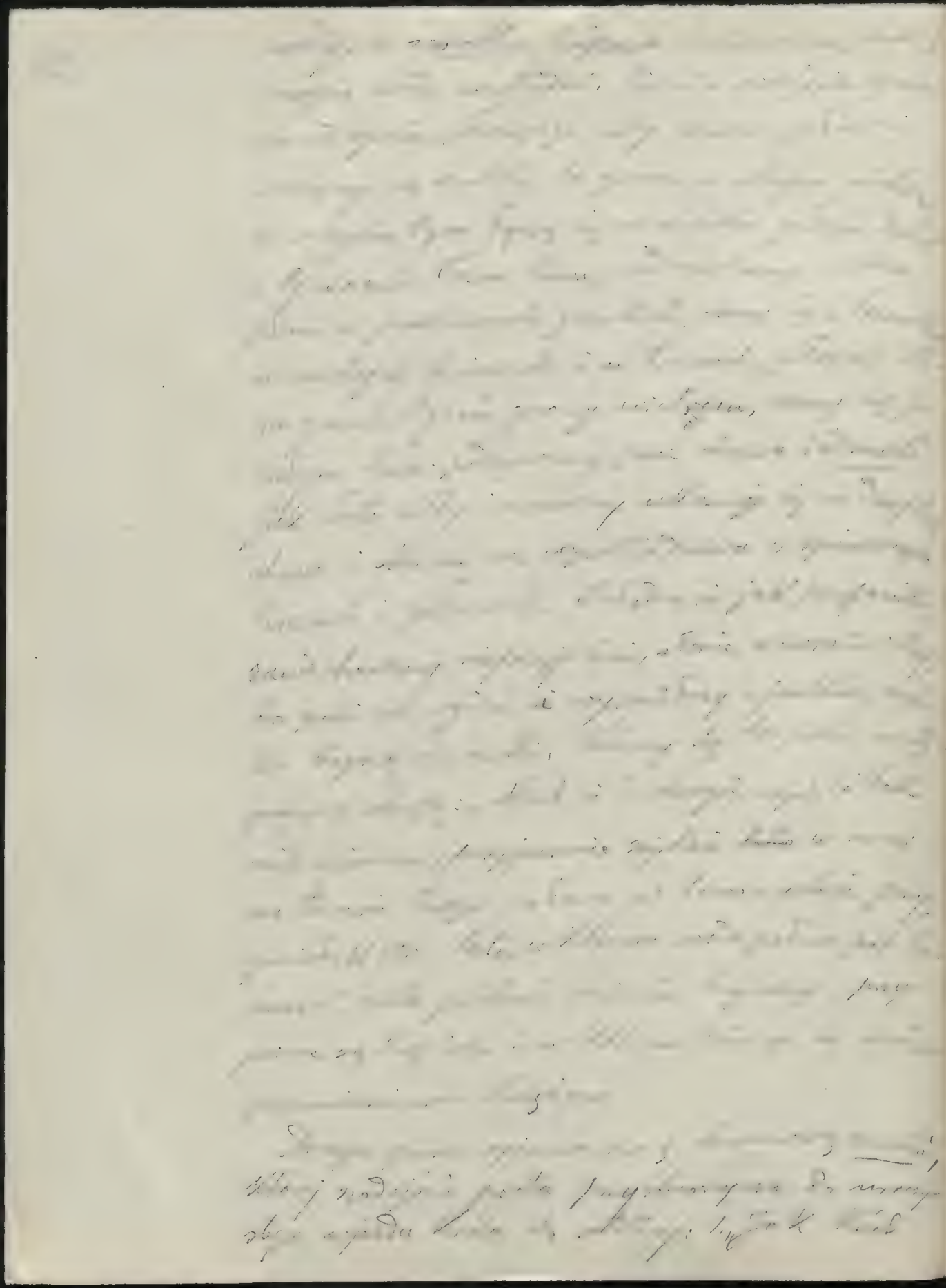

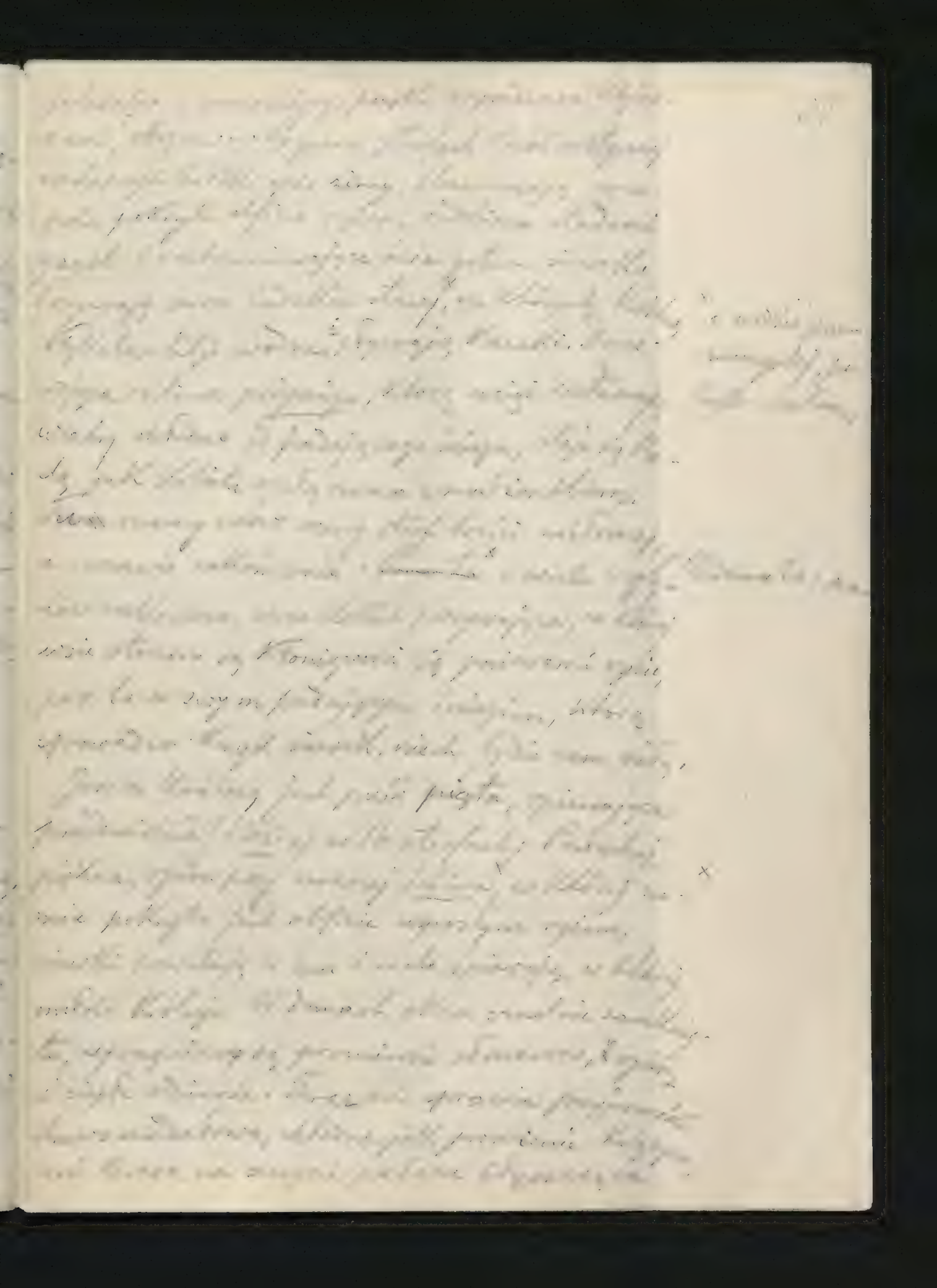

, i tu mówi
cały wiersz o fryzurze tęczowej, kolorowej
włosy mienią się czerwienią, fioletem, zielenią
dwoma złotawymi i brązowymi pierścieniami
tu to lubię przede wszystkim, podkreśla
tęczowe włosy, które mienią się wieloma
barwami, opalizują, wijące się
jak wodne węże, kolorowe
Jego włosy, mające od zarania kolorowy
kolor koralu, pełne gęstwami i kwiecistą
roślinnością, cała wilgotna, ziemista
skóra: zapach kwiatów kwiatowych, ziemnych
między innymi zapachami, które widzi
w swojej zonie, której imię jest wiosenny, pełna
kwiatami pełna na [illegible] kwiatów, z wielkimi pąkami
wielkimi kwiatami
wijącego się wokół ciała, te dwa, z wielkimi pąkami
kwiatów, które [illegible]
kwiatów, które [illegible]
kwiatów, które [illegible]

[illegible] jest
krótki poemacik w 22 strofach p.t. Ghata-
Karpara (rozbity garnek, a właściwie [illegible]
[illegible]). Wydania: [illegible]
[illegible] Berlin 1821, [illegible]
1841, Piotrowa Kazań 1844,* Bombay 1892.
[illegible] w [illegible]
[illegible] 1923 [illegible]. [illegible]
[illegible] w „Das alte Indien" i [illegible]
[illegible] Autor nieznany; po-
[illegible] i innych nazywał się Gha-
[illegible], który to wyraz jest [illegible]
[illegible] i nadał mu tytuł [illegible]
[illegible] na [illegible] tych [illegible]
[illegible] autora, ale jest
[illegible] przypuszczenie. [illegible] po-
[illegible] nie powiodło
[illegible] a przypuszczenie [illegible], że
autor należy do [illegible] po [illegible]
[illegible]. [illegible] jest [illegible]
[illegible] jak, że w tym
[illegible] 5 [illegible]
miar [illegible], we wszystkich strofach
po dwa wiersze mają [illegible]. (yamaka)
[illegible], a nawet więcej niż [illegible]
[illegible] tych [illegible] o [illegible]

* [illegible]

60.

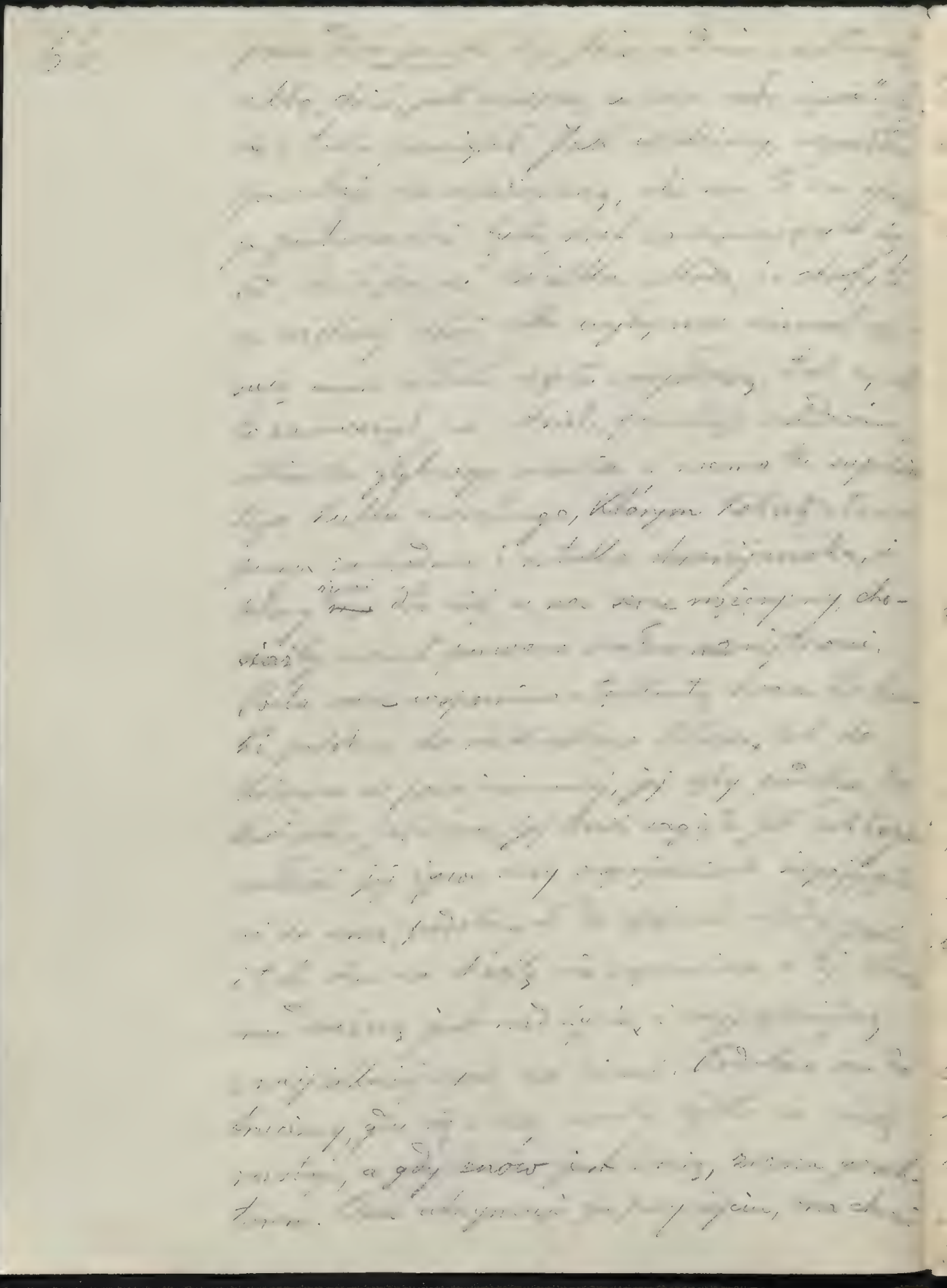

[illegible] w porze wiosennej [illegible]
[illegible] jak kwiat [illegible]
[illegible] do ciężko
[illegible] gorączką [illegible]
[illegible] *)
[illegible] porze wiosennej, gdy [illegible]
[illegible] od [illegible]
[illegible] gdy [illegible]
[illegible] i [illegible]
[illegible] w porze tej [illegible]
[illegible] dla opuszczonej [illegible]
[illegible] i [illegible]
[illegible] W porze wiosennej gdy [illegible]
[illegible] pełnych [illegible]
[illegible]
[illegible] gdy [illegible] drzewa [illegible]
[illegible] kwieciem [illegible]
[illegible] w porze tej [illegible]
[illegible] dla opuszczonej [illegible]
[illegible] i [illegible]
[illegible]." [illegible]

*) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

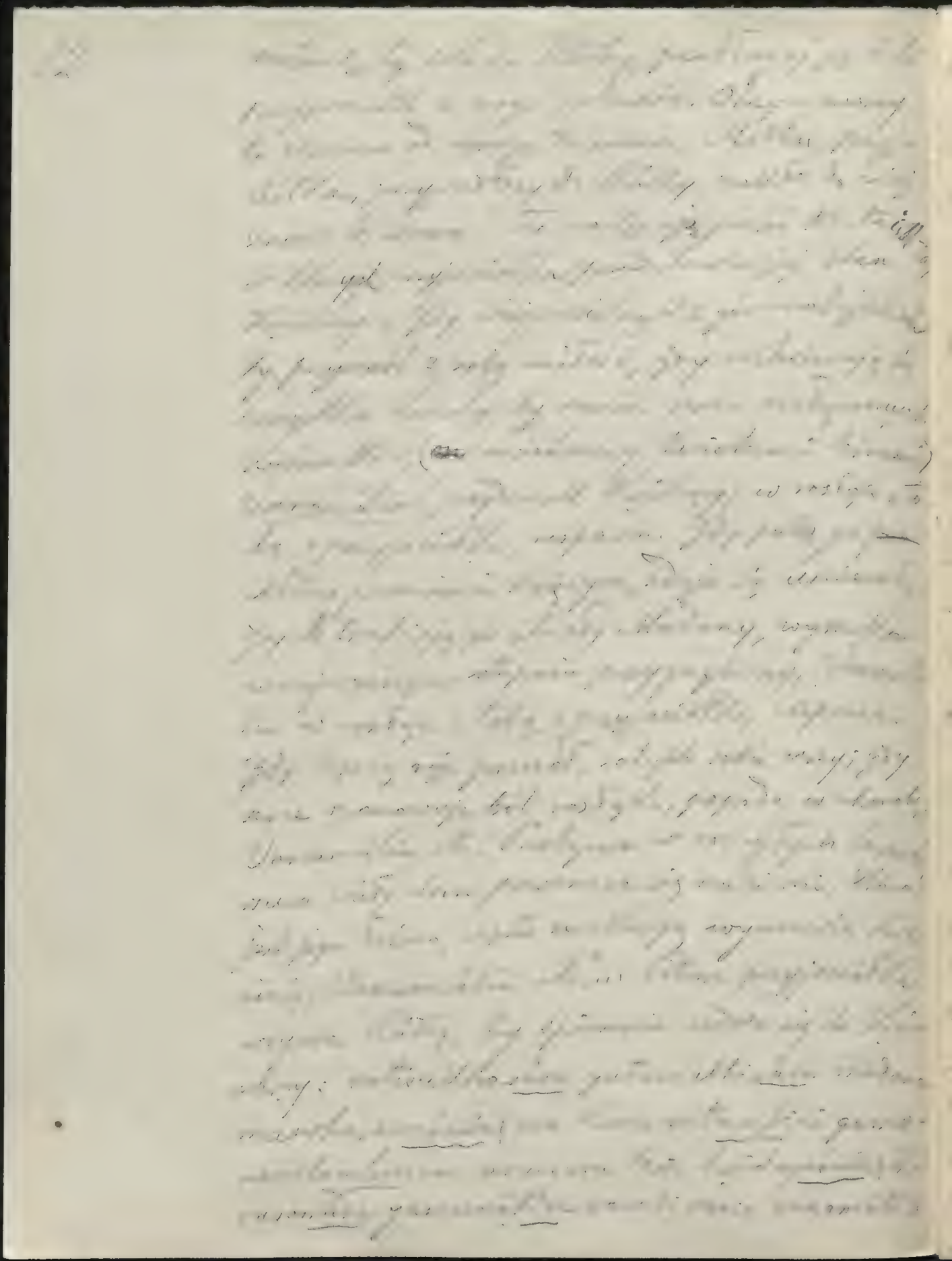

4.

dziwnie. Gdzie [illegible] nad [illegible]
darego, podczas gdy na jej [illegible]
[illegible] weseli się ete. [illegible] dzieci mego
obrazu [illegible] drogami [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]

XX

[illegible] dramatyczny [illegible]
i [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dramatyczny, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] (Kâvya) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] jest to [illegible]
[illegible] dramatyczny, a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] był przedmiotem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Gîtagovinda. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Dramat indyjski zawdzięcza prawdopodobnie
swe powstanie kultowi boga Vishnu. Legendarny
twórca dramatu, Bharata, przedstawił dla [illegible]
w niebie sztukę p.t. „Wyprawa przez [illegible]”,
a Lakshmî jest małżonką Vishnu. Według tra-
dycji przedstawienie [illegible] Kâmgîta, składające
się z muzyki, tańca i śpiewu, pochodzi od [illegible]

mnie powiedział." — Ale nie mówię, co mi
[illegible] powiedział. Idź, [illegible]
mnie i powiedz, co ja się w tym
tej budowie, dopóki [illegible] zrobię.
Idź, [illegible] mój [illegible] ty [illegible].
W tobie, mówiła mi [illegible]
Wynieś się, [illegible] i [illegible]
idź [illegible] do [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

a przytem [illegible] i wariacyj
[illegible], oraz tak niespodziewane zwroty
myśli i subtelne spostrzeżenia, że temat ten
bynajmniej nie [illegible] swą jednostajnością. Jak
zauważa Oldenberg w tych [illegible]
strofach poeta jasno oświetla jeden tylko moment,
[illegible]
następuje, moment wzbudzający ciekawość, weso-
ły, uczuciowy, rzadziej smutny, bo wierszyki te
[illegible]. Pomimo [illegible]
[illegible] bynajmniej nie jest romantyczną,
to spotykamy w nich nieraz delikatność uczu-
cia i subtelną myśl (Macdonell), a także i
pewną wstrzemięźliwość i czystość w drastycznych
sytuacjach (Henry). Tenże uczony przypuszcza,
że wiersze nasze mogą [illegible].
Mniemany autor, Amaru, miał być królem.
Istnieje jednak legenda, według której nie
on sam lecz słynny filozof Saṁkara[x] był
autorem tego zbioru, przybrawszy postać[+] króla
Amaru, by móc rozmawiać z jego [illegible].
To też erotyczne, te poezje interpretowano mi-
stycznie, słusznie jednak [illegible]
niema w nich [illegible], bo zamiarem
autora jest wyraźnie przedstawienie [illegible]
życia. Inna znów legenda tłumaczy nam obja-
wiającą się w tych strofach [illegible]
[illegible]: Amaru, zanim przyszedł na świat

x (ur. 788 po Chr.)
+ zmarłego

[illegible] wierszyku [illegible] ładny [illegible]
[illegible] młodego [illegible] po ślubie
[illegible] przed rodzicami przyswojona
[illegible] do milczenia, mocno
[illegible] młoda żona wtyka jej w dłoń
mały rubin ze swego kolczyka, niby ziarnko
granatu — Miłość [illegible] wypowiada [illegible]
w [illegible]: „Gdy kochanek [illegible]
[illegible] do mnie [illegible] słowy, to nie wiem,
czy [illegible] w [illegible]
Inna [illegible]
„Dokąd tak idziesz, o piękna, w ciemną noc? —
Ja tam, gdzie [illegible] kochanek, droższy mi
nad życie. — Nie boisz się [illegible], powiedz,
iść tak sama jedna? — [illegible]
mi [illegible] miłość ze swemi [illegible] —
Miłości [illegible] w [illegible]: „Jakże
[illegible] wygasnąć ogień miłości, gdy rozpalają go
[illegible] parę, ~~[illegible]~~ wodą [illegible]
[illegible], [illegible] pomienie
[illegible] i wilgotne [illegible]? —
[illegible]
[illegible] wyraża następujący wierszyk: „Pałac-
[illegible] swemi [illegible] ×[illegible]
[illegible], potem [illegible]
i [illegible], a gdy [illegible]
[illegible] odmawiając [illegible], zabierał się do
odejścia, [illegible] kochanka [illegible] się najpierw

× [illegible]

B. 2710.

B. 3246.

B. 1991.

B. 7385.

B. 2931.

× [illegible]

104.

x Łagiewnik

z życiem [illegible] — [illegible]

Nr. 2071. [illegible] „[illegible], zniknął z przyjęcia [illegible], zniknęła [illegible], a ten, który mi jest [illegible], w moich oczach [illegible] jak obcy. Gdy to rozważam, drogo przyjaciółko, i gdy wspominam [illegible] nie pojmuję, [illegible] Pożegnanie rozstających się [illegible] lub [illegible] opinią [illegible]

Nr. 1631. „O drogo [illegible] (tj. jak gdyby [illegible]). — [illegible] dopóki nie będzie [illegible] czas [illegible] mi się chwilą). — [illegible] niebawem. — [illegible] by uszczęśliwić [illegible] — [illegible] — [illegible]

Nr. 4391. [illegible] — „[illegible] niebawem, mój [illegible] czy też w [illegible] [illegible] Takimi [illegible] [illegible]

Nr. 5440. [illegible] — [illegible] nie [illegible] Nie [illegible] się [illegible] [illegible]

116.

[illegible] Hâla, [illegible] Saptabatakka [illegible] Sattasaa [illegible] Sattasaï [illegible]). Podług Macdonella autor żył prawdopodobnie przed r. 1000 [illegible], a podług [illegible] jest prawdopodobnie [illegible] Sâtavâhany, który żył między 6 a 7 wiekiem [illegible] Chr. [illegible] w r. 1881 w „Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes" t. VII (Lipsk) [illegible] kładem niemieckim, a o tem dziele napisał rozprawę i ogłosił ją w temże czasopiśmie p. t. „Ueber das Saptabatakam des Hâla" [illegible] 1870.× Jak świadczy tytuł, zbiór ten pierwotnie obejmował 700 strof, ale liczba ich z czasem wzrastała i urosła do 1200 (wydanie Webera liczy 1000 strof, z których jednak wiele jest tylko warjantami innych z tejże kolekcji). Około 12 wieku poeta Jovardhana opracował te wiersze po [illegible] p. t. Saptaśatî. Obok niezmiernie zmysłowych i nawet wawolnych strof, obok innych znów wprost banalnych znajdują się poezje pełne wdzięku, prawdziwe idyle lub małe obrazki rodzajowe. Poeta jest [illegible]

× w [illegible] (pra- [illegible])

× Niektóre poezje [illegible] Hermann Brunnhofer, i to [illegible] w rozprawie p. t. „Abhandlungen [illegible] indischen Lyrik", Lipsk 1882.

[illegible] wymienionym pozycji przypisywane
[illegible] Nitiśataka, [illegible] i [illegible],
[illegible] 100 [illegible]
[illegible] wymienione są. Do pozycji
[illegible] tylko drugi i [illegible]
[illegible] wydania[x]: [illegible] 1833 [illegible]
[illegible] 1833);[*] [illegible] wydał jego pozycje [illegible]
[illegible] wraz z obszernym wstępem
[illegible] angielskim i [illegible]
Bombay 1893; [illegible] (Bombay 1874, i 1888); M. R. Kale i M. R.
Gurian (Bombay 1897). [illegible] wymienione
[illegible] wydanie bombayskie z komentarzem z r. 1884 oraz wydanie osobne [illegible]
[illegible] (Calcutta 1888). [illegible] K. P. [illegible] Bombay 1902 (z komentarzem). Trzy
centurje z komentarzem Bombay 1891. Nitiśataka
z Kom. Bombay 1885. I i III cent. wydane i przełożone na jęz. ang. przez M. R. Kale, Bombay 1902;
— Przekłady [illegible] wymienionych angielskich
angielskie: Tawney'a (tylko I i III), Calcutta
1877 (wierszem); Kale [illegible] (Londyn 1886
i Bombay 1892); Nitiśataka [illegible]
[illegible] przekłady [illegible]
[illegible] 1899), na telugu i ang. [illegible]
[illegible] Londyn 1888).

[x] wszystkich [illegible]
[*] w [illegible] 1847. (tylko I i III)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

B. 3804. [illegible] i [illegible] u nóg?" — „Z pewnością

fałszywe moje [illegible] [illegible],

którzy kobiety [illegible] wciąż słabemi (słabe

= słabe kobiety). Jakież mogą być słabemi

te, które [illegible] o ruchliwych

źrenicach [illegible] i innych bogów zwycię-

B. 3807. żyły?" — „[illegible] jest [illegible]

[illegible]

[illegible]

B. 4892. [illegible] — „[illegible]

[illegible] zręczność w strzelaniu z łuku —

okazujesz, o piękna? [illegible]

samemi tylko przymiotami ([illegible]

B. 6700. [illegible] „cięciwami") a nie strzałami" — „Pomi-

mo lampy, pomimo ognia, pomimo gwiazd,

słońca i księżyca, [illegible]

[illegible]

B. 4844. ciemnością." — „Twarzą swą jak księżyc [illegible]

(andrakânta [illegible] „[illegible]"), [illegible]

ciemnemi ([illegible] z [illegible]), [illegible]

[illegible] (pod [illegible] = [illegible])

jaśniała ona jakby [illegible]

B. 6893. mieni." — „Czegóż nie [illegible]

[illegible] oddanego [illegible], [illegible]
[illegible] Tu zwracam uwagę na [illegible]
[illegible] z [illegible]
[illegible], który był [illegible]. Dzie-
ło jego p. t. [illegible], liczy [illegible]
[illegible] księgi, ale [illegible] na trzech [illegible]
[illegible]. [illegible] księga [illegible]
[illegible] pierwszej [illegible], druga – drugiej, a
czwarta – [illegible]. Dodaną jest trzecia księga,
która jest elegią na śmierć żony. [illegible]
we księgi są zatem [illegible]. Wydanym został [illegible]
1862, a następnie [illegible]
w Paryżu 1872 ([illegible]
[illegible] ze wstępem i [illegible]
francuskim. Trzecią księgę wydał [illegible]
[illegible] i przełożył ją na
język niemiecki, a [illegible]
[illegible] w swym Sanskritlesebuch ([illegible]
1850). Komentarz Maniráma jest z r. 1[illegible].
Autor był doradcą cesarza Akbara w Delhi
(panował 1556–1605). Tytuł [illegible]: „Rzeźbiarka pięknej kobiety."

Tytuł księgi mógłby być [illegible]
obejmuje on [illegible] treści i za-
wiązuje [illegible] jedna
przyjaciół [illegible] z nadziei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] drogimi
kamieniami jest [illegible]
w którym nie widać [illegible]
[illegible] jest [illegible]
— 140. [illegible]
się [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] jest [illegible]
[illegible] na [illegible]
[illegible] 17 [illegible] gdy [illegible] odwrócił się
[illegible], niestety, i gdy ona, [illegible]
[illegible], [illegible], opowiem o
swem położeniu? Kto [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible], nie [illegible]
swemi [illegible] [illegible]
[illegible] swemi [illegible] i swemi
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] z [illegible]
[illegible] odwróciła się [illegible]
[illegible] swemi oczami [illegible] jak [illegible]
[illegible] nie [illegible] — 4.
Wstępując [illegible] do przybytku [illegible]
[illegible], [illegible] się [illegible], o [illegible], [illegible]

x o dziecko

[illegible] poezyi lirycznych przyjętych
[illegible] pojedynczym [illegible] przechowały
nam się antologie wierszów lirycznych i
[illegible] zebrane z różnych dzieł.
Przytoczę tu dla przykładu niektóre tych
[illegible] Sadukti karnamrita (pięknych po-
wiedzeń rzeczy uczonych) z r. 1205 autora Śrī-
dharadāsa, dzieląc utwory 446 autorów
[illegible] (przewodnik albo
[illegible]) z 14 wieku, [illegible]
[illegible] zebranych z 264 autorów.* [illegible]
[illegible] pięknych powiedzeń [illegible]
[illegible] zebranych z 350 po-
etów.+ [illegible] (Śārṅgadhara paddhati)
[illegible] pięknych po-
[illegible] i t. d. [illegible]
[illegible] z najpiękniejszych
[illegible] dzieł jest trzytomowe dzieło [illegible]
[illegible] Indische Sprüche, 2. wydanie Peters-
burg 1870–1873. Jest to zbiór alfabetyczny
najpiękniejszych wierszyków ~~[illegible]~~ sanskryckich.
[illegible]
[illegible]
dania liczy 7613 sentencyj. Do tego dzieła
[illegible] August Böhtlingk alfabetyczny indeks,
według [illegible]
[illegible] Indische Sprüche, [illegible]

* Wyd. Peterson, Bombay 1888.

\+ ed. Peterson & Durgaprasāda, Bombay 1886.

14.

152

[illegible]

[illegible] ×

[illegible]

[illegible] ×

× [illegible], [illegible] 1891, [illegible], [illegible] 1900

[illegible] ×

× i 1884

[illegible] *

* z [illegible] i [illegible] Madras 1895.

[illegible]

[illegible] * [illegible] * wraz z [illegible]

[illegible] Inny zbiór nosi tytuł Mohamud-gara (młot na głupotę)[x]; autorstwo jego podług Macdonella mylnie przypisują poecie im. Śaṅkarâcârya. Krótki ten utwór ma na celu niby młotem rozbić głupotę ludzką i wstęgi ludzi do wyrzeczenia się rozkoszy ziemskich. Tu należą też wymienione już dwie pozostałe centurje Bhartṛiharego, następnie Śantiśataka (sto strof o pokoju wewnętrznym) Silhany z Kaszmiru, skądinąd nieznanego, ale zapewne znacznie późniejszego od Bhartṛiharego (wydanie w antologji Haberlina, Kalkuta 1847), wreszcie dwa pozostałe rozdziały z Bhâminîvilâsa i inne.

[x] przekład pod U. K. Banerji Bhawānipur, Bengal 1892

Kâmandakîyanîtisâra, o którym dopiero co wspomniałem, właściwie nie jest zbiorem sentencyj ogólnego znaczenia, lecz raczej podręcznikiem treści politycznej systematycznie ułożonym; ale i tu mamy krótkie maksymy

158.

[illegible]

B. 7371. [illegible] — [illegible] owoc

[illegible]

B. 7380. [illegible] — [illegible]

[illegible]

B. 7383. [illegible] — [illegible]

[illegible]

B. 7381. [illegible]

B. 7410. opuść miejsce." — [illegible]

[illegible]

B. 7445. — [illegible]

[illegible]

B. 7443. [illegible] — [illegible]

[illegible]

B. 7460. [illegible]

[illegible]

B. 7530. [illegible]

[illegible]

160.

Jak widać z tych przykładów, [illegible]
w tych [illegible] zmysł spostrzegawczy
[illegible], trafne spostrzeżenia bardzo [illegible]
[illegible] wyraźnie, przedewszystkiem jednak
ta systematyczność i dokładność [illegible]
wogóle [illegible]; wszystko to [illegible]
ne, jak [illegible] lub [illegible]
albo [illegible] przed [illegible]
niem. [illegible], wszystko ujęte w [illegible]
gorje, jak np. pan surowy, [illegible]
to samo nadaje tym [illegible]
odrębny i oryginalny charakter.

Bhartrihariego 1. centurja p.t. Nîti-
śataka w wydaniu Gopî Nitha liczy 113
strof. Oddawszy we wstępnym wierszu pokłon
najwyższemu, nieskończonemu światłu, poeta
R. 5438. w drugiej strofie mówi: „Ta, o której wciąż
myślę, jest względem mnie obojętną, a ko-
cha innego mężczyznę, ten zaś kocha znów
inną, a ja znów podobam się jakiejś innej.
Wstyd i hańba tej (co mnie kocha) i temu (co
kocha się w mej kochanej), bogu miłości, tej
(którą ja kocham) i mnie samemu." Potem w
reszcie strof poeta występuje przeciw głupocie
B. 105. „Nieszczęśliwe [illegible] zadowolić [illegible]
zadowolić uczonego, ale [illegible]

162.

[illegible]

[illegible] czucia [illegible]

[illegible] zniewagę [illegible]

[illegible] Urodzenie niech idzie do piekła, a B. 2388.
niżej jeszcze od piekła niech spadnie cały szereg
przymiotów, dobre obyczaje niech zlecą ze skały
(w przepaść), ogień niech spali szlachectwo,
na bohaterstwo jak na wroga niech padnie
szybko piorun, pieniądze niech nam tylko po-
zostaną, bo prócz jednych pieniędzy wszystkie te
przymioty tyle warte, co drobna słomka." — Ale B. 2553.
same zdrowe zmysły, to samo imię, ten sam nie-
zamącony rozum, to sama mowa, a jednak tenże
sam człowiek staje się w jednej chwili innym,

168.

L. 5414.

L. 2991.

L. 2707

L. 5709.

L. 5267.

X w Kwietniu roku

gdy [illegible] [illegible] [illegible]

1754.

1754.

1754.

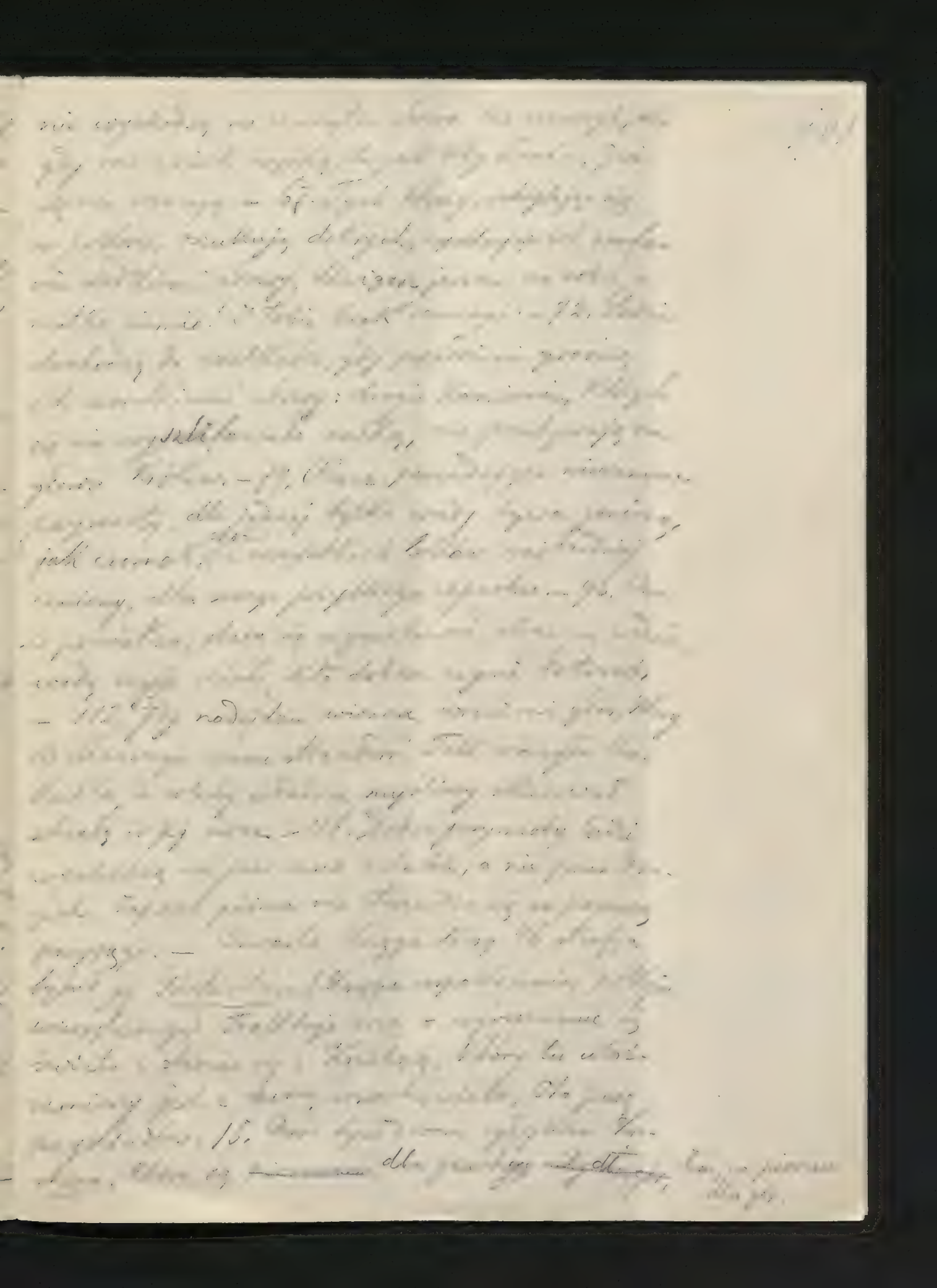

[illegible]

B.950. najwyższą potęgą, [illegible]
[illegible] znaczy też znajomość najwyższego [illegible]
[illegible] wiedzą, a [illegible]

B.2624. prawdę. — Nie [illegible] [illegible], [illegible]
zachowaj wieczne prawo i z poświęceniem nawet
własnego życia wspomagaj inne stworzenia. —

B.2345. Skąpca pokonaj hojnością, prawdą [illegible]
[illegible] — wyrozumiałością, [illegible]

B.6725. dobrocią. — Kto ma zawsze za zasadę miłość
prawdy i [illegible] [illegible] [illegible]
ma w [illegible] miłość i [illegible], ten [illegible]

B.3755. wszystkie trzy światy. — Ludzie cnotliwi są
miłosierni [illegible] [illegible] [illegible]
wszelkich zalet: wszak [illegible] nie odbiera [illegible]
go światła [illegible] [illegible] (przyjaciół). — Na-
wet względem wroga trzeba być dobrym i mi-

B.573. łosiernym: nawet gdy wróg do domu wstąpi,
× [illegible] należy go przyzwoicie ugościć: × drzewo nie od-
biera swego cienia nawet [illegible] przy-

B.3675. szedł je ściąć. — Nie zadawaj [illegible] [illegible]
ciażbyś był [illegible], nie okazuj [illegible]
nienawiści ani [illegible] ani [illegible], nie wypo-
wiadaj słowa, pozbawiającego cię nieba, [illegible]

B.390. kto mógł się przestraszyć. — Nie miej nigdy
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] oni sami jak [illegible] nadbiegną
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] gorszemu, [illegible] i równemu, gdy
się kto [illegible] lub zkrzywy: tak [illegible] B. 4001
dzieje do najwyższego [illegible]. — [illegible]
[illegible] winy: Gdy się popełniło grzech, to można, B. 1060.
[illegible], uwolnić się od tego grzechu, a gdy
kto [illegible] się od grzechu i mówi: już tego
więcej nie uczynię, [illegible] się [illegible]. — [illegible]
[illegible] [illegible] w oku [illegible] i [illegible]
we własnym oku, wyrażone jest inaczej trochę
w następującej strofie: Gdy człowiek widzi cu- B. 2045.
dze wady, tak małe jak [illegible] [illegible],
[illegible] wady [illegible] tak wielkie jak [illegible] [illegible]
[illegible], widzi [illegible] ale [illegible] [illegible].
— Inaczej postępują ludzie [illegible]: ludzie [illegible] B. 4194.
[illegible] [illegible] [illegible] w [illegible]
[illegible] [illegible] jawnych nawet wad drugich,
a natomiast niezmiernie [illegible] [illegible]
[illegible] własnych [illegible]. — Niezmiernie pięknym B. 4552.
jest człowiek zacny, który wyjawia cudze [illegible];
dwa razy jaśniejszym jest [illegible] księżyca [illegible]
[illegible] nocne [illegible]. — [illegible] [illegible]
[illegible] nawet [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tak [illegible] [illegible], w niektórych stro-
fach [illegible] [illegible] [illegible] pod zasługami
moralnemi [illegible] w [illegible] znajdujemy
takie wiersze: Nawet na wysokiem stanowisku B. 2454.
będącego nie szanuje się, gdy brak mu [illegible],
a czci się natomiast nawet [illegible], gdy ma swe
[illegible] i dobrze [illegible] — [illegible] który B. 4506.

Ghaṭakarpara (rozbity garnek), niezmiernie sztuczny, różne miary wierszowe i rymy (yamaka). Opuszczona małżonka prosi chmury, by wróciły jej męża. Czas powstania nieznany.

Pañcâśikâ, Caurapañcâśikâ, Caurîsuratapañcâśikâ Bilhaṇy z 2. poł. 11. wieku, z Kaszmiru. 50 strof zaczynających się od adyâpi. Erotyka b. zmysłowa.

Gîtagovinda Jayadevy z pocz. 12. w. w Bengalji. Forma nadzwyczaj kunsztowna, prawie do przesady. 24 pieśni w 24 różnych miarach wierszowych, rymy, aliteracje, zwrotki. Poemat dramatyczno-liryczny, Kṛishṇa, Râdhâ i jej przyjaciółka. Rodzaj yâtry, pod względem układu i treści dramat ludowy, prymitywny typ dramatu indyjskiego.

Drobne wierszyki liryczne. (Kâlidâsy) Śṛiṅgâratilaka, 23 luźnych strof erotycznych, zawierających oryginalne porównania.

Amaruśataka: 100 strof na tle stosunku między kochankami, ale wielka rozmaitość, pewna czystość, ładne obrazki i sytuacje (zdjęcia migawkowe). Legenda przypisuje autorstwo filozofowi im. Śaṁkara (ur. 788 po Chr.), który przybrał postać zmarłego Króla Amaru.

Hâla: Saptaśataka, nie tak niewinne. Ca. 1000, a może autor Król Sâtavâhana (3.-7. w.). Język prakrycki.

Bhartṛihari (um. ca. 650 podług I-tsinga), wahał się między światem i życiem zakonnem (7 razy zostawał mnichem buddystą), indyjski Tannhäuser: Śṛiṅgâraśataka, filozofja miłości, opis wdzięków i kokieterji kobiet, miłość we wszystkich porach roku, ale czasem i jej marność.

Jagannâtha (koniec 16. w.): Bhâminîvilâsa w 4 księgach. 2. Śṛiṅgâravilâsa treści erotycznej, ładne obrazki. 3. Karuṇavilâsa (elegja na śmierć żony).

Antologje: Saduktikarṇâmṛita (z r. 1205), Sârṅgadharapaddhati z 14. wieku, Subhâshitâvalî etc. Böhtlingka Ind. Sprüche. Podręczniki poetyki, jak Daṇḍina Kâvyâdarśa (6. w.) etc.

Poezja gnomiczna. Zbiory, antologje, dzieła zawierające bajki, MBh., Manu, dramaty. Kâmandakîyanîtisâra (19 rozdz. dla panujących), Câṇakya (trafne spostrzeżenia, dosadnie wyrażone, systematyczność), Mohamudgara, Bhartṛiharego Nîtiśataka, Vairâgyaśataka, Bilhaṇy Śântiśataka, Jagannâthy Prastâvikavilâsa (nîti), pełen szlachetności i optymizmu, Śântivilâsa (połączenie z Kṛishṇą), wybór zdań z Böhtlingka Ind. Spr. Wyrzeczenie się (Dhammapada), cnota, sumienie, altruizm, zaparcie się, łagodność, nauka, kobiety, małżeństwo, przyjaźń, przeznaczenie, ubóstwo, wdzięczność, miłość kraju, przysłowia etc.